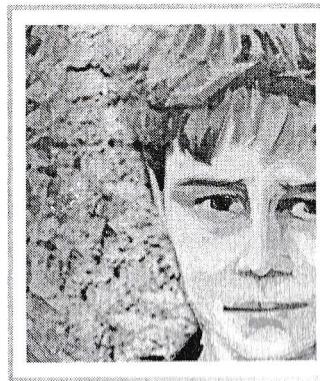

EDMONDO DE AMICIS

**CUORE,
INIMĂ DE COPIL**

Traducere: CLELIA BRUZZESI
Cuvânt înainte: A. I. ODOBESCU

Editura ASTRO

OCTOMBRIE

Întâia zi de școală

Luni, 17

Azi e întâia zi de școală! Ca un vis au trecut la țară, cele trei luni de vacanță! Mama m-a dus azi dimineață la școală Baretti, ca să mă înscrive în clasa a III-a primară; mi-era gândul tot la țară și mă duceam la școală cu inima rea. Pe toate ulițele mișunau copii; cele două librării erau pline de părinți, care cumpărau: ghiozdane, caiete, condeie, și în fața școlii se grămadise atâtă lume, încât portarul și polițistul abia puteau să țină orânduiuală la poartă. Pe când stam lângă poartă, simții că-mi pune cineva mâna pe umăr; era profesorul meu din clasa a II-a, cel cu părul roșu și zbârlit, vesel, ca de obicei. El îmi spuse:

— Va să zică, Enrico, iată-ne despărțiti pentru totdeauna!

Lucrul acesta-l știam și eu, dar cuvintele lui tot mă întristără.

Pătrunserăm cu greu. Domni, doamne, femei din popor, meșteșugari, ofițeri, bunici, servitoare: fiecare cu câte un copil de mâna și cu certificatele de promovare în cealaltă, umpleau sala și scara, făcând atâtă zgromot încât părea că intrau la teatru. Revăzui cu plăcere sala cea mare din etajul de jos, cu ușile celor șapte clase, unde-mi petrecusem cei dintâi trei ani de școală.

Era gloată mare. Profesoarele treceau în sus și în jos. Profesoara mea din clasa I superioară mă salută din ușa clasei sale și-mi zise:

— Enrico, tu mergi acum la etajul de sus. n-am să te mai văd niciodată! și se uită la mine cu întristare.

În jurul directorului se aflau femei foarte îngrijorate, fiindcă nu mai erau locuri pentru copiii lor; băgai de seamă că barba lui era mai căruntă decât în anul trecut. Mi se păru că unii din băieți crescuseră, alții se îngășaseră.

La etajul de jos, unde se și făcuse împărțirile, erau copilași din clasa I inferioară, care nu voiau să intre în clasă și se opințeau că niște măgăruși; trebuia să-i tragă înăuntru cu de-a sila. Unii fugeau; alții, văzând pe părinții lor că pleacă, începeau să ţipe și aceștia erau siliți să se înapoieze, ca să-i mângâie sau să-i ia cu dânsii.

Profesoarele nu mai știau unde le stătea capul. Pe frățiorul meu îl înscriseră în clasa profesoarei Delcati, pe mine în aceea a profesorului Perboni, la etajul de sus. La ora zece eram cu toții în clasă: cincizeci și patru la număr, erau numai vreo cincisprezece sau șaisprezece din camarazii mei din clasa a II-a, între care Derossi, acela care ia întotdeauna premiu I. Ce mică și tristă mi se păru școala pe lângă pădurile și munții unde-mi petrecusem vara!

Mă gândeam asemenea la profesorul meu din clasa a II-a. Ce bun era și ce micuț! Părea că este un școlar de-ai noștri! El, mereu râdea cu noi. Ce rău îmi pare că nu-l mai văd aici cu părul lui cel roșu și zbârlit! Profesorul de acum e înalt și n-are barbă, părul îi e cărunt și lung, are o dungă adâncă pe frunte. Glasul îi este gros, se uită întâia la noi ca și cum ar vrea să ne ghicească gândurile. Nu râde niciodată! Eu îmi ziceam în mine: „Asta e abia ziua dintâi, mai sunt încă nouă luni! Ce de muncă! Câte examene la sfârșitul lunilor! Ce de osteneală!“ Îmi păru bine că găsii pe mama la ușa școlii, căci simțeam nevoie de a mă arunca în brațele ei. Ea mi-a zis:

— N-ai grijă, Enrico, o să învățăm împreună. Mă întorsei acasă cu inima bună. Dar tot nu mai am pe bunul meu profesor, care ne zâmbea aşa de bland și vesel. Școala nu mi se mai pare aşa de frumoasă ca mai înainte!

Profesorul nostru

Marți, 18

De azi dimineață îmi place și profesorul nostru de acum. Pe când intram în clasă, unde el se și află pe catedră, școlari de-a

lui, de acum un an, trecând pe la ușa clasei noastre, se opreau puțin, ca să-l salute.

— Bună ziua, domnule profesor!

— Bună ziua, domnule Perboni! Unii chiar intrau, îi strângau mâna și fugeau repede. Se vede că ei îl iubesc și că s-ar întoarce bucuros la dânsul. El le răspundea:

— Bună ziua! Strânea mâinile ce i se întindeau, dar nu se uită la nimeni, și rămânea serios după fiecare salutare; dunga de pe frunte i se adâncea și mai tare; sta întors spre fereastră, uitându-se la acoperișul casei din față; în loc de a se bucura de acele saluturi, părea că se simțea măhnit.

După aceea se uită cu băgare de seamă la fiecare din noi. Se pogorî de pe catedră și ne dictă plimbându-se printre bănci. Văzând pe un copil roșu la față și cu chipul plin de bubulițe, înceță îndată de a mai dicta, se opri, apucă obrazul băiatului cu mâinile, îl privi adânc, îl întrebă ce are și-i pipăi fruntea, ca să vadă dacă arde.

În timpul acesta, un băiat, care stătea la spatele lui, se ridică și început să se strâmbe la el. El se întoarce fără de veste, băiatul se opri repede și-și plecă ușor capul, așteptându-și pedeapsa. Profesorul îi puse o mână pe cap și îi zise numai atât:

— Să nu mai faci aşa! Apoi se sui iar pe catedră și începu să dicteze. Când sfârși de dictat, se uită câțiva timp la noi fără a vorbi și apoi ne zise încetinel cu glasul lui cel gros, dar bland: Ascultați, copii! O să petrecem un an împreună, să ne silim în toate chipurile, ca să-l petrecem bine. Învătați și fiți buni! Eu n-am familie! Voi sunteți familia mea! Acum un an trăia încă biata mea mamă: a murit și ea. Am rămas singur! Vă am numai pe voi pe lumea aceasta! Nu mai am altă dragoste, alt gând, decât al vostru! Fiți voi copiii mei! Eu vă iubesc; iubiți-mă și voi pe mine! N-aș dori să mă silit ca să pedepsesc nici măcar pe unul din voi. Arătați-mi că sunteți băieți de inimă. Școala noastră să fie o familie; voi să fiți mângâierea și fala mea. Nu vă cer să-mi făgăduiți acestea prin vorbe; sunt sigur că în inimă vorbă fiecare din voi a și răspuns „da“; de aceea vă și mulțumesc!

Tocmai atunci intră portarul, ca să sună sfârșitul orei. Ieșiră cu toții în liniște. Băiatul care se strămbase la spatele profesorului, se apropiie de el și îi zise cu sfială:

— Iertați-mă, domnule profesor! Profesorul îl sărută pe frunte și-i răspunse:

— Du-te, fătul meu!

O nenorocire

Vineri, 21

Anul a început cu o nenorocire. Azi dimineață, pe când mergeam la școală, spuneam tatălui meu, ce ne zisese profesorul, când deodată văzurăm o mulțime de lume grămadită la poarta școlii. Tata zise îndată:

— Nu cumva să se fi întâmplat vreo nenorocire! Rău ar începe anul!

Abia am putut să intrăm! Sala era plină de părinți și de copii, pe care profesorii nu izbuteau să-i bage prin clase. Toți stăteau cu fața întoarsă către cancelaria directorului și din toate părțile se auzea zicându-se: „Bietul băiat! Săracul Robetti!” Chipul gardistului și capul pleșuv al directorului se zăreau pe deasupra capetelor, în fundul cancelarici. Puțin după aceea intră un domn cu pălăria înaltă; se auzi șoptindu-se: „E doctorul!”

Tata întrebă pe un profesor ce s-a întâmplat.

— O roată a trecut peste piciorul unui băiat, răspunse acesta; și l-a frânt! adăugă un altul.

Un băiat din clasa a II-a, pe când venea la școală prin ulița Dora-Grossa, văzu că un băiețel din clasa întâi inferioară, scăpat din mâna mamei sale, căzuse în mijlocul străzii, tocmai când era să treacă un omnibus. Băiatul alergă cu îndrăzneală, apucă copilul, îl dete la o parte dar nu avu timp să-și tragă piciorul destul de repede și roata omnibuzului îl călcă. E băiatul unui căpitan de artilerie.

Pe când ni se povestea acestea, ne pomenirăm cu o doamnă, că intră ca o nebună în sală îmbrâncind lumea: era mama lui

Robetti. O altă doamnă îi ieși înainte și se aruncă în brațele ei plângând: era mama copilului scăpat. Amândouă se repeziră în odaie și se auzi îndată un țipăt sfâșietor: „Pietro”, dragul mamei. În timpul acesta se opri o trăsură la poartă și directorul ieși pe pragul ușii ținând în brațe pe băiatul rănit, care-și rezema capul pe umărul lui; era galben la față și cu ochii închiși. Se făcu o mare tacere, numai plânsul bietei mame se mai auzea. Directorul, schimbăt la față, se opri puțintel, ridică pe băiat în sus cu amândouă mâinile, ca să-l arate mulțimii grămadite. Atunci, profesori, profesoare, părinți, băieți: toți șoptiră într-un glas:

— Să trăiești, Robetti, dragă! El deschise ochii și întrebă:

— Ce mi s-a făcut ghiozdanul? Mama copilului scăpat de primejdie i-l arătă plângând și-i zise:

— Nu te teme, îl duc eu dragul meu îngerăș! Totodată sprijinea pe mama rănitului, care nu mai contenea din plâns. Ieșiră, aşezără binișor băiatul în trăsură și porniră; iar noi, cu toții, intrărăm prin clase în tacere.

Băiatul calabrez

Sâmbătă, 22

Ieri, către seară, pe când profesorul ne spunea cum îi mai este bietului Robetti, care va fi silit să umble în cîrje intră și directorul ținând de mână un școlar înscris chiar acum. Băiatul era foarte oacheș la chip, cu părul negru, cu ochii mari și vii, cu sprâncenele dese și îmbinate. Purta haine închise și era încins cu o curea neagră. Directorul îi spuse ceva profesorului la ureche și plecă, lăsând pe băiat lângă dânsul. Băiatul se uită la noi cu ochii săi cei mari și părea cam sfios. Profesorul îl luă de mână și ne zise:

— Bucurați-vă că intră în școală un mic italian, născut la Reggio di Calabria, oraș ce se află la cinci sute de mile departe de aici.

Trebuie să primiți cu drag pe un frate al vostru, care vine aşa de departe. El e născut pe un pământ glorioz, care a dat Italiei oameni vestiştii și îi dă neconenit muncitorii vrednici și soldați viteji; într-unul din cele mai frumoase ținuturi ale patriei noastre, unde se află păduri întinse și munți înalți, locuitori de un popor deștept și inimios. Iubiți-l, aşa ca să nu simtă că e departe de locul său de naștere. Dovediți că un băiat italian în orice școală italiană ar pune piciorul, găsește acolo numai frați!

După aceste cuvinte, ne arăta pe harta Italiei locul unde se află Reggio di Calabria, apoi strigă pe Derossi, acela care ia totdeauna premiul I. Derossi se ridică.

— Vino încoace! îi zice profesorul. Derossi ieși din bancă și se duse la catedră, în fața calabrezului. Tu, care ești cel dintâi în clasă, îi spuse profesorul, dă în numele clasei întregi, noului camarad sărutarea de bunăvenire, îmbrățișarea copiilor din Piemont, copilului din Calabria. Derossi sărută pe calabrez, zicându-i cu glasul său cel limpede:

— Bine-ai venit! Calabrezul sărută și el din toată inima pe Derossi. Toți băieții bătură din palme. Tăcere! strigă profesorul, nu se aplaudă în școală! Totuși se vedea că e mulțumit. Calabrezul era și el voios. Profesorul îi arăta un loc și-l duse la bancă. Apoi adăugă: Tineți bine minte, ceea ce vă spun. Pentru că un băiat calabrez să fie la Turin ca la el acasă și un băiat turinez, aşisderea în Calabria, țara noastră s-a luptat cincizeci de ani și treizeci de mii de italieni au pierit în aceste lupte! Iubiți-vă unii pe alții și vă respectați! Acela care ar necăji pe acest camarad pentru că nu s-a născut în provincia noastră, n-ar fi vrednic să ridice ochii de la pământ, când trece un steag tricolor.

Înădată ce calabrezul se așeză la locul său, vecinii îi dăruriră peniță, cadre și un alt școlar din banca din urmă îi trimisese un timbru poștal din Suedia.

Camarazii mei

Marți, 23

Băiatul care a trimis timbrul poștal calabrezului, îmi place mai mult decât toți. Îl cheamă Garrone, e cel mai mare din clasă, e aproape de 14 ani. Are capul mare, e spătos și bun la suflet; aceasta se cunoaște când râde. S-ar zice că el cugetă ca un om mare! Acum cunosc mulți din camarazii mei. Îmi mai place încă unul, Coretti; poartă o flanelă cafenie și o căciulă de blană de pisică; e totdeauna vesel! Tatăl său, negustor de lemn, a fost soldat în războiul din 1860, în regimentul principelui Umberto.

Se zice că are trei decorații. Mai avem în clasă și un băiat cocoșat, micul Nelli, slab, plăpând și galben la chip; este un altul foarte bine îmbrăcat, care-și curăță mereu fulgii de pe haină, îl cheamă Votini. În banca din fața mea stă un băiat poreclit „Zidărașul“ (Muratorino), pentru că tatăl său este zidar; are un obraz rotund ca un măr și nasul mic ca un ghemeuleț. E foarte mucalit, știe să imite botul de iepure și toți îl rugăm mereu să ne facă acea strâmbătură ca să râdem. El poartă o zdrenjană de pălărie ghemuită, pe care o bagă în buzunar ca pe o batistă. Lângă dânsul, în bancă, stă Garoffi, un fel de prăjină lungă și uscată, cu nasul ca ciocul de cucuvea și cu ochii mici; acesta face negoț cu peniță, cadre și cutii de chibrituri; el își serie lecțiile pe unghii, ca să le citească pe furiș. Mai este și un domnișor, Carol Nobis, foarte mândru; el stă între doi băieți ce-mi sunt foarte dragi. Unul este fiul unui lăcătuș, îmbrăcat cu o haină lungă de atârnă până la genunchi (e o haină de-a tatălui său); bietul băiat e galben ca ceară, încât crezi că e bolnav, nu râde niciodată și e foarte sfios. Celălalt e cu părul roșu, și cu o mână uscată, pe care o ține legată de gât. Tatăl său a plecat în America și mama sa s-a făcut, de nevoie, precupeață de zarzavaturi.

Vecinul meu din stânga e un tip ciudat – Stardi – mic și îndesat, mai că n-are gât, posac de nu-i scoți o vorbă din gură. Pare că pricepe foarte cu greu, căci ascultă cu multă băgare de seamă pe profesor; nici nu clipește, stă cu fruntea încrețită, cu

dinții strânsi, și dacă unul din vecinii săi îl întreabă ceva în timpul când explică profesorul, întâia și a doua oară nu răspunde, dar a treia oară dă cu piciorul.

Lângă dânsul stă un obraznic răutăcios, numit Franti; a fost dat afară de la o altă școală. Mai sunt și doi frați îmbrăcați la fel, care seamănă unul cu altul ca două picături de apă; amândoi poartă pălării calabreze cu câte o pană de fazan.

Dar cel mai drăgălaș dintre toți, acela care are mai multă șicusință, care și în anul acesta va fi desigur cel dintâi din clasă, este Derossi. Profesorul i-a și înțeles destoinicia; pe dânsul îl întreabă mereu. Mie însă mi-e foarte drag Precossi, băiatul lăcătușului, acela cu haina lungă și bolnăvicios. Se zice că tatăl său îl bate mereu; parcă îmi vine și mie a crede, că prea e sfios; de câte ori cere vreo deslușire sau lovește din nebăgare de seamă pe vreun băiat, zice îndată; „lartă-mă!“ Dar tot Garrone e cel mai cuminte și mai bun.

O faptă generoasă

Miercuri, 26

Chiar azi dimineață Garrone ne dădu o dovedă de inima lui cea bună. Ajunsesem cam târziu la școală, fiindcă mă oprise profesoara de clasa I superioară, ca să mă întrebă la ce oră ar putea să vină la noi, acasă.

Profesorul nu venise încă și trei sau patru băieți necăjeau pe bietul Crossi, băiatul cu părul roșu și cu mâna legată de gât, a cărui mamă e precupeată. Îl loveau cu liniile, îi azvârleau coji de castane în ochi și îi ziceau mereu:

— Ciungule, slutule! Unii îl imitau, în bătaie de joc, cum își ținea mâna legată de gât.

Sărmanul băiat stătea singur în fundul clasei și nu zicea nimic; însă se uita când la unul, când la altul, parcă i-ar fi rugat, să-l lase în pace. Dimpotrivă ei se îndârjiră și mai tare. Atunci Crossi începu să se roșească și să tremure de necaz, dar tot răbda. Deodată, răutăciosul Franti se sui pe o bancă și imită pe

mama lui Crossi, cum își poartă coșurile cu zarzavaturi în mânini, când vine la poarta scolii, ca să aștepte pe fiul său.

Mulți băieți începură să râdă cu hohote; Crossi își pierdu cumpătul; apucă o călimară și o azvârli din toate puterile în capul lui Franti.

Franti își plecă repede capul, iar călimara lovi în piept pe profesorul care tocmai intra în clasă. Toți școlarii alergă să sperează pe la locurile lor. Profesorul îngălbenește și urcându-se la catedră îi întrebă supărat:

— Cine a azvârlit? Nimeni nu răspunse. Profesorul întrebă iarăși, ridicând glasul: Răspundeți, cine?

Atunci lui Garrone făcându-i-se milă de bietul Crossi, se sculă repede și zise hotărât: „Eu!“. Profesorul se uită la el, se uită și la ceilalți școlari, pe care îi văzu că stau minunați și zise cu glasul potolit:

— Nu este adevărat! El adăugase, vinovatul n-o să fie pedepsit, să se ridice!

Crossi se sculă și zise înecat de plâns:

— Mă băteau și mă batjocoreau; de necaz mi-am ieșit din fâre și am azvârlit cu călimara!

— Şezi, zise profesorul. Să se scoale cei care l-au întărătat. Patru elevi se seculară în picioare, plecându-și capul.

— Ați necăjit, le zise profesorul, pe un coleg care nu vă făcea nimic; ați batjocorit pe un nenorocit; ați bătut pe un neputincios, care nu este în stare să se apere. Ați făcut una din faptele cele mai mișelești, care pot mânji o ființă omenească! Sunteți niște nemernici! apoi coborî printre bănci, luă de bărbie pe Garrone, care stătea cu capul în jos și se uita drept în ochii lui, zicându-i:

— Tu ești un susflet bun!

Garrone, folosindu-se de împrejurare, șopti ceva la urechea profesorului care întorcându-se către cei patru vinovați, le zise cu asprime: „Vă iert!“

Profesoara mea s-a ținut de cuvânt; a venit azi pe la noi, tocmai când era să ies cu mama, să ducem ceva rufe unei femei sărace, recomandată într-un ziar milostivirii publice.

Profesoara mea nu venise de un an pe la noi; deci o primirăm toți cu multă bucurie. Este tot aşa de slabă și e tot cu vălul ei verde la pălărie, îmbrăcată foarte simplu și pieptănată rău, căci n-are vreme, săracuța, să se dichisească. Pare a fi și mai subredă decât în anul trecut și are vreo câteva fire de păr alb, tușește mereu.

Mama o întreabă:

— Cum o duci cu sănătatea? Mi se pare că nu prea te îngrijești!

— Ași, și ce face asta, răsunse ea zâmbind, dar cu ochii triste.

— Poate că prea vorbești tare! adăugase mama, că te ostenești prea mult cu copiii? Așa și e; glasul ei se aude întruna, și îmi aduc aminte de când eram în clasa ei, că vorbește tot mereu; vorbește ca să țină copiii atenții și nu șade o clipă jos.

Eram sigur că o să vină pe la noi, ea nu-și uită niciodată elevii; ține cu anii minte numele tuturor.

În timpul examenelor de sfârșitul lunii aleargă la director, ca să-l întrebe ce note au luat copiii; îi așteaptă la ușă și le cere caietele de compozиții, ca să vadă dacă au făcut progrese.

Mulți, care sunt acum în gimnaziu, care poartă pantaloni lungi și au ceasornice, merg la dânsa s-o vadă.

Azi venise la noi obosită, căci se întorcea de la o expoziție de tablouri unde-și dusese elevii, ca și în anii trecuți, când mergea cu ei în fiecare joi pe la muzeu, ca să le explice și să le arate toate lucrurile.

Biata profesoară! E și mai prăpădită, dar tot veselă; când vorbește de școală îi crește inima. Ea ceru să vadă patul (care acum este al fratelui meu) în care zăcusem aşa de greu acum doi ani; se uită lung la el fără ca să vorbească.

Rămase puțin la noi, căci avea de gând să meargă la un elev

al ei, bolnav de pojar. Luase cu ea un pachet de caiete de corectat. Muncă pentru toată seara! Ba încă, înainte de a înnopta, trebuia să mai dea și o lecție de aritmetică unei prăvăliașe.

— Ascultă, Enrico, zise ea, la plecare, mai iubești tu pe profesoara ta, acum când dezlegi probleme grele și faci compozиții lungi? După aceea mă sărută, plecă și strigă încă din capul de jos al scării: Să nu mă uiți, știi! Enrico!

— Nu, buna mea profesoară, nu! N-o să te uit niciodată! Chiar când m-oi face mare, o să-mi aduc aminte de tine și o să vin să te văd în mijlocul elevilor tăi.

De câte ori voi trece pe dinaintea unei școli și voi auzi glasul unei profesoare, o să mi se pară că te aud pe tine și o să mă gândesc la cei doi ani petrecuți în clasa ta, unde am învățat atâtea lucruri, unde te-am văzut de atâtea ori bolnavă și ostenită, dar totdeauna sărguincioasă, totdeauna bună; mâhnită, când unul din noi lua o apucătură rea în ținerea condeiului; tremurând de frică, când ne întrebau inspectorii școlari; veselă, când răspundeam bine; totdeauna blândă și drăgăstoasă ca o mamă.

Nu, n-o să te uit niciodată, buna mea profesoară!

Intr-un pod de casă

Vineri, 28

Ne duserăm ieri seară, cu mama și cu soră-meia, Silvia, că să dăm ceva rufe femeii sărace, recomandată în ziar. Eu luasem cu mine pachetul și Silvia ținea ziarul cu adresa și inițialele babei femeii.

Ne-am suit până sub acoperișul unei case înalte și am intrat într-o sală lungă și îngustă, în care dădeau mai multe uși.

Mama bătu la cea din urmă. O femeie încă Tânără, dar foarte slabă, veni să ne deschidă. Mi se păru că o mai văzusem undeva, tot cu basmaua cea albastră pe cap.

— Dumneata ești persoana din ziarul cutare? o întrebă mama.